

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä sitä, että väestöpolitiikka ymmärretään laajasti kattaen syntyvyyden, ikääntymisen, maahanmuuton, maassamuuton, alueellisen kehityksen ja väestörakenteen muutokseen sopeutumisen kysymykset. On tarpeen, että syntyvyyden tärkeys tunnustetaan ja etsitään yhdessä ratkaisuja, jotka lisäävät hyvinvointia ja edistävät mahdollisesti osaltaan lapsitoiveiden toteutumista.

Alhainen syntyvyys ja väestön ikääntyminen sekä alueiden erilaistuminen haastavat pitkällä aikavälillä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan, hoivan rahoituksen sekä instituutioiden ja ihmiskunnan kestävyys.

Alhaisen syntyvyyden vuoksi väestörakenne vinoutuu, verotulot vähenevät, työvoiman tarjonta heikkenee, osaajapula estää yritysten kasvua, investoinnit vähenevät, taloustilanne heikkenee, elinvoimaisuus laskee ja huono-osaisuus kasaantuu.

Tulevaisuudessa osaajapula on Euroopan yhteinen haaste. Euroopan komission arvion mukaan vuonna 2030 Euroopassa on seitsemän miljoonaa työikäistä vähemmän kuin nyt. Yrittäjägallupien mukaan osaajapula on jo tällä hetkellä pk-yritysten merkittävä kasvun este Suomessa.

On löydettävä erilaisia tapoja tukea lapsiystävällistä Suomea, jossa myös yrittäjät voivat yhdistää työn, yrittämisen, perhe-elämän ja jatkuvan oppimisen sujuvasti. Tarvitaan monialaisia ja pitkäjänteisiä toimia, jotta syntyvyys saataisiin nousuun. Tämä edellyttää sekä taloudellisia uudistuksia että muutoksia yhteiskunnan asenteissa ja rakenteissa.

Suomen Yrittäjät kannattaa HELIn perustamista, mikäli se purkaa siloja ja tuo ministeriöt aitoon yhteistyöhön.

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

Lapsista puhutaan liian usein enemmän ongelmien ja taakkojen kuin ilon ja elämänrikkauten kautta. Tämä saattaa vaikuttaa ihmisten halukkuuteen hankkia lapsia. Perheen perustamisen ja vanhemmuuden vaatimukset ovat saattaneet kasvaa liian suuriksi, mikä saa ihmiset epäilemään lasten hankintaa. Huoli ympäristön tilasta ja ilmastonmuutoksesta vaikuttaa joidenkin ihmisten päätökseen olla hankkimatta lapsia.

Yksi merkittävä syy on kumppanin löytämisen vaikeus. Erityisesti kouluttamattomien miesten voi olla vaikea löytää puolisoa, mikä vaikuttaa syntyvyyteen. Tämä liittyy osittain koulutuksen ja työelämän rakenteellisiin muutoksiin.

Näihin haasteisiin on etsittävä ratkaisuja yhdessä nuorten aikuisten kanssa. Keskeisiä keinoja ovat sujuvien koulupolkujen mahdollistaminen ja vastavalmistuneiden työllistymisen varmistaminen.

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

Suomen Yrittäjät kannattaa nettipohjaisen ohjauksen muiden digitaalisten palvelujen kehittämistä nuorille.

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

Materiaali kannattaa tuottaa kiinteässä yhteistyössä nuorisotyötä tekevien ja opettajien kanssa.

3.3 Hedelmöityshoidot

-

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

Tutkimusten mukaan noin 20 prosenttia suomalaisista nuorista kokee mielenterveysongelmia, jotka voivat syrjäyttää opinnoista ja työelämästä. Nuoret kärsivät koulu- ja opiskelu-uupumuksesta, sosiaalisista paineista, tulevaisuuden epävarmuudesta, jatkuvasta kiireestä sekä yhteiskunnan eriarvoisuudesta ja kielteisestä ilmapiiristä. Myös epäterveelliset elämäntavat ja liikkumattomuus uhkaavat nuorten työkyntöisyyttä.

Suomen Yrittäjät painottaa, että työllisyys, koulutus (henkinen pääoma), vakaat työurat ja hyvinvointi tukevat perheellistymistä. Niitä tulee edistää.

Suomen Yrittäjät ehdottaa, että koko ikäluokan kutsunnoista tehdään hyvinvointikatselmus/tarkastus, jossa nuorten mielenterveys tsekataan ja sovitaan jatkotoimista ja tuesta.

Suomen Yrittäjät ehdottaa realistista keskustelua ilmastosta ja perheistä. Ilmastoahdistusta tulisi lieventää ja lapsiperheiden ilmastovaikutuksia arvioida realistisesti, sillä usein lapsiperheiden elämäntavat ovat kestävästi kehityksen mukaisia.

Suomen Yrittäjät painottaa tulevaisuususkon ja luottamuksen vahvistamista. Nuorten globaalien huolten ja sukupolvien välisen epäoikeudenmukaisuuden kokemusta helpotetaan toimimalla, esittämällä konkreettisia ratkaisuja.

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

Suomen Yrittäjät painottaa yrittäjien mukaan ottamista parisuhteiden tukipalvelujen toteuttamiseen. Kun vahvistetaan kolmannen sektorin tarjoamia parisuhteiden tukipalveluita, on syytä vahvistaa myös yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksia. Otetaan yksityiset toimijat kumppaneiksi myös lakisääteisten kasvatus- ja perheneuvontapalvelujen toteuttamiseen.

Suomen Yrittäjät painottaa positiivista asennetta lapsiin ja perheisiin. Yhteiskunnallisen ilmapiirin on muututtava siten, että lapsia pidetään rikkautena ja ilona eikä taakkana. Nyt tarvitaan positiivista puhetta perhe-elämästä, vauvoista ja vanhemmuudesta.

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

Suomen Yrittäjien mukaan koulutustason nostaminen edellyttää nuorten tulevaisuudenuskon vahvistamista. Nuorten uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiinsa on tuettava. Tämä voisi tapahtua muun muassa tukemalla koulutusta ja työmarkkinoille pääsyä.

On syytä tarjota myös sopivaa tukea myös kumppanin löytämiseen. Erityisesti miesten mahdollisuuksia löytää puoliso tulisi parantaa esimerkiksi tukemalla sosiaalista vuorovaikutusta ja koulupolulla etenemistä.

Koulutuspolitiikassa tulee pyrkiä koulutustason nostamiseen yli OECD-maiden keskiarvon, opinto-aikojen ja valmistumisen aikaistamiseen ja opiskelun ja vanhemmuuden yhdistämisen helpottamiseen.

Kun syntyvyys laskee 15 %, ei kannata automaattisesti säästää koulutuksesta vaan kannattaa kouluttaa pienenevät kohortit pitemmälle, jolloin koulutustaso nousee ja kompensoi alhaista syntyvyyttä. Siksi koulutusinvestoinnit kannattaa säilyttää vakiotasolla ja pitää koko koulupolku kunnossa.

Koulutustason nostolla on positiivisia vaikutuksia tuottavuuteen, mutta se saattaa vaikuttaa myönteisesti myös syntyvyyteen, kun erityisesti nuorten miesten koulupolkua sujuvoitetaan.

- Ammatillisen koulutuksen polku korkeakouluun tulee saada kuntoon.

- Tulee toteuttaa opinnollisten valmiuksien täsmäkursseja polkuna työelämästä korkeakouluun koulutustason nostamiseksi.

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

On selvää, että perhevapaalla olevan toimeentulo tulee turvata. Suomessa tämä tapahtuu pitkälti työnantajan ja työnantajien toimesta. Koska syntyvyyden edistäminen on koko yhteiskunnan yhteinen asia, vaikuttaisi Tanskan malli reilulta: perhevapaalla oleva saa lähellä menetettyä palkkatuloa olevan korvauksen, josta valtaosa rahoitetaan verotuksen kautta ja pienempi osa

työnantajien perustamista vanhempainvapaarahastoista. Tätä kohti voisi olla hyvä mennä myös meillä Suomessa.

Suomen Yrittäjät ehdottaa, että perhevapaalla olevan henkilön toimeentulo tulisi turvata yhteisistä, verotuksella kerätyillä varoilla. Kun kustannusvastuu ei olisi työnantajalla, voisi vaikutuksena olla myös nykyistä positiivisempi suhtautuminen perhevapaisiin.

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

Suomen Yrittäjät ehdottaa, että kehitetään perheisiin jalkautuvia palveluita ja vertaistukea perheille. On syytä huomioida erilaiset yrittäjät.

- Yksinyrittäjät: Maksetaan tuki yksinyrittäjä-äidille, joka palkkaa tilalleen työntekijän vanhempainvapaan ajaksi. Suomessa toimii tällä hetkellä 230 000 yksinyrittäjää.

- Pk-yrittäjät: Tuetaan perheen, yrittämisen ja jatkuvan oppimisen yhteensovittamista. Maksetaan sairaan lapsen hoidosta korvaus yrittäjälle. Toteutetaan laadukkaat lapsiperhepalvelut. Kaikki lapsiin liittyvät kulut tulisi saada Kelalta. Neuvoloihin työntekijöille tarjotaan koulutusta yrittäjyydestä ymmärryksen lisäämiseksi.

- Yrittäjien työnohjaus: Kehitetään yrittäjien työnohjausta perheen, yrittämisen ja jatkuvan oppimisen yhteensovittamisen tueksi, koulutetaan työnohjaajia yrittäjien ohjaamiseen.

- Työnantajayrittäjät: Huomioidaan vanhemmat työvuorosuunnittelussa tasa-arvoisuus huomioiden, jaetaan poissaolojen kustannusten tasaisemmin, kompensoidaan perhevapaista aiheutuvat kustannusten verovaroin, jaetaan vuosilomat lapsettomien ja lapsia omistavien välillä kunkin tarpeet huomioiden.

- Monityölliset: 136 000 suomalaista yhdistää palkkatyön ja yrittämisen. Se tulee yleistymään tulevaisuudessa. Heidän kohdallaan palvelujen ja tuen joustavuutta tulee kehittää.

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Kun vahvistetaan kolmannen sektorin tarjoamia lapsiperheiden vanhemmille tarjoamia parisuhteiden tukipalveluita, on syytä vahvistaa myös yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksia.

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

-

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

Perhevapaauudistuksen vaikutusten arvioinnissa on hyvä selvittää myös yrittäjien tilanne.

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Suomen Yrittäjät painottaa, että muistiosta puuttuu melkein kokonaan yrittäjyyden ja yrittäjien näkökulma. Suomessa on 320 000 yrittäjää, jotka muodostavat 13 % kaikista työllisistä. Kolmasosa heistä on naisia. 96 prosentissa yrityksistä on alle 10 työntekijää. Suomi on pienten yritysten maa, jossa 1,5 miljoonaa suomalaista tekee työtä yrityksissä. Kun rakennamme perheystävällistä Suomea

ja kehitämme lapsiystävällisiä työpaikkoja ja yrityksiä, yrittäjät tulee ottaa mukaan tähän kehittämistyöhön.

Lapsitoiveiden toteutumisen edistäminen tulee ottaa yhdeksi osaksi poliittista päätöksentekoa – koulutus-, asunto-, perhe-, talous-, työllisyyspolitiikkaa.

Kunnioittaen,

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén, työmarkkina-asioiden päällikkö

Mikko Kinnunen, koulutuspolitiikan asiantuntija

Kinnunen Mikko
Suomen Yrittäjät